

УДК 347.1

 DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1238992>

Є.О. МІЧУРІН,

професор кафедри цивільно-правових дисциплін
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,
доктор юридичних наук, професор,
м. Харків, Україна; e-mail: uris2003@ukr.net;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4283-4604>

АБСОЛЮТНІ ТА ВІДНОСНІ ЦИВІЛЬНІ ПРАВА

I.O. MICHURIN,

Professor, Chair of Civil Law Disciplines, V.N. Karazin Kharkiv National University,
Doctor of Law, (Full) Professor, Kharkiv, Ukraine; e-mail: uris2003@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4283-4604>

ABSOLUTE AND RELATIVE CIVIL RIGHTS

Постановка проблеми

Поділ на абсолютні та відносні цивільні права є важливим для розуміння природи того чи іншого з них. Чітке розмежування вказаних прав дозволить врахувати їхні особливості при законотворенні, застосувати той чи інший масив чинних норм права для врегулювання відповідних правовідносин, застосувати аналогію права у необхідних випадках.

Як правило, цивілісти обмежуються тим, що визначають речові права абсолютними, зобов'язальні – відносними. Утім, останнім часом майже не проводилося системних досліджень за методом від зворотного: які самі права у цивілістиці є відносними, які – абсолютними й чи вичерпується вищевказаним цей поділ. У той саме час для розуміння природи цивільних прав науковий пошук у цьому напрямку є актуальним.

Дослідження, присвячені вказаній проблематиці, є поодинокими. Серед них – фундаментальна праця В.К. Райхера «Абсолютні та відносні права», де предметом відповідного розгляду стали передусім господарські правовідносини [1]. В.А. Дозорцев визначив абсолютні права як родову категорію, де одним з напрямків є речове право, іншим – виключні права [2, с.288]. Ю.О. Крицак розглянув авторське право на літературний твір як абсолютне, оскільки (як він пише) автору чи іншому праволодильцю протистоїть невідзначена кількість осіб, від яких автор вправі вимагати додержання свого авторського права [3, с.37]. Зарубіжні вчені також приділяли увагу цій проблематиці, зокрема, Ф. Скотт Кіф (F. Scott Kief) [4], Алан Гевірт (Alan Gewirth) [5], Майкл У. Мконнелл (Michael W. Mc Connell) [6], Річард

Р. Б. Пауелл (Richard R. B. Powell) [7], Джозеф Л. Сакс (Joseph L. Sax) [8], Л. Грін (L. Green) [9]. Ці праці зробили внесок у теорію абсолютних та відносних цивільних прав, утім проблема не була вичерпана. Адже частина з цих праць була написана ще за радянським законодавством, інші стосувалися лише окремих з абсолютних чи відносних цивільних прав та не охоплювали їх у цілому.

Тому метою статті є уточнення поділу цивільних прав на абсолютні та відносні. Завданнями – з'ясування природи цивільних прав з точки зору їхнього поділу на абсолютні та відносні; поглиблення наукових уявлень про абсолютні та відносні цивільні права.

Поділ цивільних прав

Найбільш застосовним у цивілістичній літературі зараз є поділ цивільних прав на речові та зобов'язальні, що пов'язано з їхньою докладною регламентацією, відповідно, у Книгах третьої та п'ятої ЦК України. Також вказаний нормативний акт здійснює правове регулювання особистих немайнових цивільних прав, прав інтелектуальної власності, спадкових прав тощо. Поряд із цим зберігається та продовжується застосовуватися поділ цивільних прав на абсолютні (до них належать серед інших речові права) та відносні права (серед яких – зобов'язальні права). Недостатнє дослідження абсолютних та відносних цивільних прав іноді веде до їх неточного розуміння. Так, О.О. Манько пише, що в межах речових прав можуть існувати як абсолютні, так і відносні правовідносини. Виникнення відносних правовідносин при реалізації речового права зовсім не свідчить про те, що це право слід

відносити до зобов'язального, воно не втрачає своїх речових властивостей: безпосереднього отримання корисних властивостей від речі шляхом активних дій [10, с.74]. Тут не врахована природна відмінність абсолютних та відносних цивільних прав. Абсолютні цивільні права стосуються невизначеного кола осіб крім праволодильця (наприклад, будь-яка особа не має посягати на права власника, що здійснюються ним належним чином). На підтвердження наведемо позицію Г.Г. Харченко, який вказуючи на класифікацію прав: абсолютні та відносні, пише, що тут, відповідно поширюється обов'язок на необмежене чи обмежене коло осіб [11, с.145]. Такий підхід для розмежування абсолютних та відносних цивільних прав є вірним та він розповсюджений у вітчизняній правовій науці.

Природа абсолютних цивільних прав

Слід підкреслити, що «абсолютність» права не пов'язана з повнотою панування особи над річчю, як це іноді визначається у окремих джерелах. Наприклад: «Абсолютність права власності є швидше ідеальною межею прагнення, до якого тяжіють інтереси власника, але якого вони в соціальних умовах, мабуть, досягти не в змозі» [12, с.161]. Тут безпідставно змішується так звана «соціальна функція власності» та категорія «абсолютне право», що не є коректним. Обмеженням є право власності чи ні, воно залишається абсолютним. Всі речові права є абсолютними за своєю правовою природою. Це підтверджується у працях професора О.В. Дзери, який пише, що при вирішенні питання про можливість визнання того чи іншого права речовим необхідно враховувати сформовані цивілістичною наукою критерії речового права, зокрема: воно є абсолютним правом, яке обмежується законом або договором [13, с.200]. Так, сервітут є обмеженням речовим правом, утім це є абсолютне право. Все через те, що право з сервітуту чи інше право на чужу річ можна протиставити невизначеному колу осіб і від будь-кого вимагати його дотримання й користуватися абсолютним захистом цього права.

Підтвердженням цього є ст.396 ЦК України, яка встановлює, що особа, яка має речове право на чуже майно, має право на захист цього права, у тому числі і від власника майна, відповідно до положень глави 29 цього Кодексу. Глава 29 ЦК України має назву «Захист права власності». Отже, особа, яка має речове право на чуже майно, має право на захист цього права як власник, зокрема, вправі витребувати майно щодо якого встановлений сервітут, емфітевзис,

суперфіцій з чужого незаконного володіння. Оскільки Україна належить до романо-німецької правової сім'ї, слід вказати, що у Німеччині, як і у Франції, речові права є різновидом абсолютних і водночас майнових прав. За ними визнається право переваги (*droit de preference*) перед зобов'язальними правами, право слідування (*droit de suite*) за об'єктом (речами), вони підлягають абсолютному захисту і можуть бути захищені спеціальними речовими позовами [11, с.243].

Особливості відносних цивільних прав

На відміну від абсолютних, відносні цивільні права стосуються чітко визначених осіб (наприклад, боржника – кредитора у зобов'язанні). Так, М.М. Сібільов пише: договірне зобов'язання як різновид відносного правовідношення встановлює правовий зв'язок лише між його сторонами [14, с.418]. У сучасній теорії права правовідносини, в яких реалізація суб'єктивних прав однієї особи можлива лише через виконання обов'язків іншою особою, називаються відносними [15, с.56]. Отже, коло суб'єктів відносного цивільного права чітко визначено. Інші особи, ніж ті, які визначені, не є суб'єктами цих прав.

Поділ на абсолютні та відносні цивільні права є, умовно кажучи, таким, що більш охоплює різні цивільні права й дозволяє застосувати до них методологічний принцип поділу «дихотомія». Якщо брати речові та зобов'язальні цивільні права, крім них є права на результати творчої діяльності й інші регламентовані поряд з ними цивільним законодавством, що вже обмежує застосування дихотомії як методу для класифікації цивільних прав. Особисті немайнові права на результати інтелектуальної творчої діяльності людини є абсолютними, утім не є речовими. Адже правовий режим нематеріальних об'єктів, якими є результати творчої діяльності, часові і просторові рамки, правові засоби захисту не збігаються з тими, що застосовуються у речовому праві. Абсолютними ж особисті немайнові права на результати творчої діяльності є тому, що їм властиве право слідування та їх можна протиставити необмеженому колу осіб (ці властивості збігаються із речовим правом, яке також є абсолютним). Отже, поділ цивільних прав на абсолютні та відносні зберігає своє значення у цивілістиці, є важливим та незамінним. Так, категорія «речового права» підкреслює передусім панування особи над річчю. Абсолютність права стосується перш за все невизначеного кола осіб, яким можна протиставити це право. Так, В.П. Камішанський написав, що між

виключним правом на продукт творчої праці і правом власності на матеріальну річ є спільні риси – це абсолютний характер суб'єктивного права, неприпустимість його порушення невідзначеним колом осіб [16, с.262]. Навпаки, відносна чи іншого цивільного права означає визначене коло зобов'язаних осіб (класичний приклад – сторін зобов'язання).

Правова регламентація абсолютних та відносних цивільних прав

Абсолютні та відносні цивільні права не достатньо чітко визначені у законодавстві. Так, у Книзі третьої ЦК України регламентовані речові права. Речові права з доктринальних позицій слід віднести до абсолютних. У Книзі п'ятої ЦК України відбувається регулювання зобов'язальних прав. Вони є відносними. Виникає запитання, які ще права, крім речових та зобов'язальних належать до абсолютних та відносних і чи можна усі цивільні права так чи інакше звести до абсолютних або відносних? Адже класичним є підхід, що стан знаходження речі у власника (статика відносин власності) регламентується речовим правом, яке з точки зору родового поділу є абсолютним правом. Коли здійснюючи своє право на річ особа передає її іншій особі, наприклад, у прокат, правовідносини сторін договору регламентуються зобов'язальними правом. Останнє є відносним, оскільки чітко визначеним є коло осіб, що вступають у ці правовідносини (наймодавець та наймач).

Права на результати творчої діяльності можуть бути абсолютні (перш за все, особисті немайнові права творця) та відносні (на одержання авторської винагороди від ліцензіата та інші). У науці висловлені позиції, що підтверджують вказане. В літературі вірно вказано, що авторські правовідносини необхідно розглядати як абсолютні правовідносини, коли вповноваженій особі (автору) протистоїть невизначене коло зобов'язаних осіб. Одночасно авторські правовідносини можуть розглядатися як відносні, зокрема при укладанні одного з видів авторських договорів [17, с.15].

Спадкові права переважно є відносними, оскільки стосуються чітко визначеного кола осіб: опосередковують перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця) до інших осіб (спадкоємців) – ст.1216 ЦК України. Утім з прийняттям спадщини у спадкоємця, що прийняв спадщину виникає абсолютне право власності на майно, що до нього перейшло від спадкодавця. Також у спадкоємця можуть виникати відносні права, наприклад, вимагати

повернення позики від позичальника, що не встиг за життя стягнути спадкодавця як позикодавця. Утім подальше регулювання здійснення цих абсолютних та відносних прав (власності, зобов'язальних) регулюється вже не Книгою шостою «Спадкове право» ЦК України, а іншими, зокрема, Книгою третьою та п'ятою ЦК України.

Цікавим є підхід Г.Г. Харченко, який пише, що саме абсолютне право стосовно кожної конкретної ситуації може розглядатися і як відносне, при цьому за такого перетворення воно не втрачатиме притаманних йому ознак, адже воно є сумою таких відносних прав. Він наводить приклад про особливості взаємовідносин між співвласниками майна. Внутрішні зв'язки між співвласниками виникають не на базі їх зобов'язальних прав, а з їх речового права власності, яке, будучи різновидом речових прав, може виявлятися і в речових, і в зобов'язальних правовідносинах [11, с.60–61]. Співвласники згідно із ч.1 ст.358 ЦК України діють за спільною згодою. Ця згода є своєрідним договором, отже тут виникають відносні відносини, які є відповідними зобов'язаннями, що встановлюють визначені права та обов'язки щодо володіння та користування спільною власністю.

Частина 4 ст.358 ЦК України підтверджує, що щодо користування та володіння спільним майном укладається договір. Лише один факт знаходження відповідного правового регулювання у Книзі третій не суперечить тому, що вказані правовідносини є зобов'язальними, відносними. Речові та зобов'язальні права можуть знаходитися у будь-яких розділах законодавства, не перетворюючи при цьому одне на інше. Так, норми договірного права можуть знаходитися у Книзі третьої, яка здебільшого (але не лише) регулює речові права. Прикладом є стаття 402 ЦК України, яка хоч і знаходиться у Книзі третій ЦК України «Право власності та інші речові права», утім регулює договірні відносні правовідносини, зокрема, загальні положення про договір з встановлення сервітуту. Інший приклад. Якщо взяти відносні відносини щодо власності, коли окрема особа створює загрозу майну іншої особи, ці окремі випадки вже регулюються зобов'язальним правом, зокрема, наведений – Главою 81 ЦК України. Отже, неможна казати про те, що Книга третя регулює лише абсолютні речові права. Тут є й норми договірного права, зокрема, про договір з встановлення сервітуту. Утім слід вказати, що у законодавстві відносні права з приводу речей регулюються переважно Книгою п'ятою ЦК України.

Значення поділу цивільних прав на абсолютні та відносні

Поділ цивільних прав на абсолютні та відносні має велике прикладне значення. Так, ст.942 ЦК України встановлює, що зберігач зобов'язаний вживати усіх заходів, встановлених договором, законом, іншими актами цивільного законодавства, для забезпечення схоронності речі. Це є відносне цивільне право – обов'язок зберігача перед поклажедавцем. Утім виникає запитання, яке саме право має та зможе протиставити саме зберігач третім особам, які мають утриматися від посягання на майно поклажедавця? Треті особи мають утриматися від заволодіння річчю, що знаходиться на зберіганні хоч вона і перебуває у зберігача. Це є абсолютне право зберігача вимагати від будь-кого утриматися від посягання на річ, яка знаходиться на зберіганні. Вказане не суперечить законодавству, оскільки воно не вміщує, на відміну від речових прав, виключного переліку абсолютних прав. У зв'язку з цим слід також замислитися над ч.2 ст.942 ЦК України: якщо зберігання здійснюється безоплатно, зберігач зобов'язаний піклуватися про річ, як про свою власну. Це є аргумент на користь абсолютного права, оскільки зберігач оберігає річ від посягань на неї будь-кого (ознака абсолютного права). Отже, коло абсолютних прав на сьогодні є невизначеним чітко. Адаже поділ цивільних прав на абсолютні та відносні більше залишається у доктрині, ніж сприйнятий у законодавстві.

Таким чином, абсолютні права не вичерпуються речовими. До них належать немайнові права інтелектуальної власності, що були вже розглянуті вище. Також право на ім'я фізичної особи є абсолютним. До таких належать й інші особисті немайнові цивільні права фізичної особи. Хоч вони й не мають економічного змісту на користь віднесення їх до абсолютних вказує те, що фізична особа не може бути позбавлена цих прав чи відмовитися від них та володіє ними довічно (ч.ч.3–4 ст.269 ЦК України). У літературі вже висловлювалася точка зору, що особисті немайнові права фізичної особи є абсолютними. Зокрема, йшлося, що право на немайнові блага є абсолютним (неречовим) правом [15, с.5]. Утім не всі особисті немайнові права є аб-

солютними. У сімейному праві батьківські права є відносними правами (за винятком права власності батьків на майно) [18, с.65]. Адаже тут особисті немайнові права виникають в батьків щодо визначеної особи – їхньої дитини.

Фізична особа має право на захист свого особистого немайнового права від протиправних посягань інших осіб. Причому будь-яких інших осіб – природна ознака абсолютного права. Захист конкретного суб'єктивного особистого немайнового права від визначеної особи є відносним суб'єктивним правом фізичної особи. Відносні цивільні права, таким чином, не вичерпуються зобов'язальними. Захист цивільних прав є відносними правовідносинами, адже є чітко визначені особа, що порушила цивільне право, є також чітко визначена особа, право якої порушене. Цивільна відповідальність породжує відносні правовідносини, адже вона персоналізована щодо певної особи. Утім сказати, що цивільна відповідальність – лише обов'язок для особи, яка порушила право неможна. Адаже О.С. Іоффе відзначав, що встановлення негативних наслідків для правопорушника не є результатом того простого факту, що правопорушник має відшкодувати збитки, спричинені його діями. Такі негативні наслідки також спричиняють на учасників відносин певне виховне значення [19, с.15].

Висновки

Права на результати творчої діяльності можуть бути абсолютні (перш за все, особисті немайнові права творця) та відносні (на одержання авторської винагороди від ліцензіата та інші). Коло абсолютних прав на сьогодні є невизначеним чітко. Адаже поділ цивільних прав на абсолютні та відносні більше залишається у доктрині, ніж застосовується у цивільному законодавстві. Необхідно підкреслити, що абсолютні права не вичерпуються речовими. До них належать немайнові права інтелектуальної власності, право на ім'я фізичної особи тощо. Утім не всі особисті немайнові права є абсолютними. У сімейному праві батьківські права є відносними правами. Відносні цивільні права, у свою чергу, не вичерпуються зобов'язальними. Так, захист цивільних прав є відносними правовідносинами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Райхер В. К. Абсолютные и относительные права. (К проблеме деления хозяйственных прав). *Вестник гражданского права*. 2007. № 2. С. 144–203.
2. Дозорцев В. А. Появление «исключительных прав» как особой категории. *Проблемы современного гражданского права*. М. : Городец, 2000. С. 287–320.

3. Крицак Ю. О. Здійснення суб'єктивного авторського права на літературний твір та його обмеження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. К., 2013. 206 с.
4. F. Scott Kieff, Property Rights and Property Rules for Commercializing Inventions, 85 Minn. L. Rev. 697 (2001).
5. Alan Gewirth, Are There Any Absolute Rights? *The Philosophical Quarterly* . 1981. No.122 (Jan.). PP. 1-16.
6. Michael W. McConnell. Contract Rights and Property Rights: A Case Study in the Relationship between Individual Liberties and Constitutional Structure, 76 Cal. L. Rev. 267 (1988). DOI: 10.15779/Z38H44C.
7. Richard R. B. Powell, The Relationship between Property Rights and Civil Rights, 15 Hastings L.J. 135 (1963).
8. Joseph L. Sax, Private Property and Public Rights, 81 Yale L.J. 149 (1971).
9. Green L, Law and Obligations (2002). Articles & Book Chapters. 119. DOI: 10.1093/oxfordhb/9780199270972.013.0013.
10. Манько Е. А. Признаки ограниченных вещных прав. *Вестник Воронежского государственного университета. Серия «Право»*. 2008. № 2. С. 70–79.
11. Харченко Г. Г. Речові права у законодавстві, доктрині та судовій практиці України : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2018. 506 с.
12. Омельченко О. А. Римское право. М. : Эксмо, 2005. 224 с.
13. Дзера О. В. Вибране. Збірник наукових праць. Київська школа цивілістики. К. : Юрінком Інтер, 2016. 872 с.
14. Сібільов М. М. Договірне зобов'язання та його виконання. *Вісник НАПрН України*. 2003. № 2–3. С. 414–424.
15. Батлер У. Э., Гаши-Батлер М. Е. Корпорации и ценные бумаги по праву России и США. М. : Зерцало, 1997. 128 с.
16. Камышанский В. П. Гражданское право : учебник. М. : Эксмо, 2010. Ч. 1. 704 с.
17. Клейменова С. М. Авторські правовідносини як форма реалізації правомочностей суб'єктів авторського права : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.03. К., 2004. 25 с.
18. Красицька Л. В. Проблеми здійснення та захисту особистих та майнових прав батьків і дітей: дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.03. Вінниця, 2015. 496 с.
19. Иоффе О. С. Ответственность по советскому гражданскому праву. Л. : Изд-во ЛГУ, 1955. 312 с.

REFERENCES

1. Raykher, V. K. (2007). Absolyutnyye i odnositel'nyye prava. (K probleme deleniya khozyaystvennykh prav) [Absolute and relative rights. (To the problem of dividing economic rights)]. *Vestnik grazhdanskogo prava*, (2). 144–203 (in Russ.).
2. Dozortsev, V. A. (2000). Poyavleniye "isklyuchitel'nykh prav" kak osoboy kategorii [The emergence of "exclusive rights" as a special category]. *Problemy sovremennogo grazhdanskogo prava*. Moskva: Gorodets, (s. 287–320) (in Russ.).
3. Kritsak, YU. O. (2013). *Zdiysnennya sub'yektyvnoho avtors'koho prava na literaturnyy tvir ta yoho obmezheniya* [Subjective copyright for a literary work and its limitations]. Kandydats'ka dysertatsiya (12.00.03). Kyiv (in Ukr.).
4. Kieff, F. Scott. (2001). Property Rights and Property Rules for Commercializing Inventions, 85 Minn. L. Rev. 697 (in Eng.).
5. Gewirth, Alan. (1981). Are There Any Absolute Rights? *The Philosophical Quarterly*, (122). 1–16 (in Eng.).
6. McConnell, Michael W. (1988). Contract Rights and Property Rights: A Case Study in the Relationship between Individual Liberties and Constitutional Structure, 76 Cal. L. Rev. 267. DOI: 10.15779/Z38H44C (in Eng.).
7. Powell, Richard R. B. (1963). The Relationship between Property Rights and Civil Rights, 15 Hastings L.J. 135 (in Eng.).
8. Sax, Joseph L. (1971). Private Property and Public Rights, 81 Yale L.J. 149 (in Eng.).
9. Green, L. (2002). Law and Obligations Articles & Book Chapters. 119. DOI: 10.1093/oxfordhb/9780199270972.013.0013 (in Eng.).
10. Man'ko, Ye. A. (2008). Priznaki ogranichennykh veshchnykh prav [Signs of limited proprietary rights]. *Vestnik Voronezhskogo gosudarstvennogo un-ta. Seriya "Pravo"*, (2). 70–79 (in Russ.).
11. Kharchenko, H. H. (2018). *Rechovi prava u zakonodavstvi, doktryni ta sudoviy praktytsi Ukrayiny* [Real rights in the legislation, doctrine and judicial practice of Ukraine]. Doktors'ka dysertatsiya (12.00.03). Kyiv (in Ukr.).
12. Omel'chenko, O. A. (2005). *Rimskoye pravo* [Roman law]. Moskva: Eksmo (in Russ.).

13. Dzera, O. V. (2016). Vybrane [Favorites]. *Zbirnyk naukovykh prats'*. Kyiv: Yurinkom Inter (in Ukr.).
14. Sibil'ov, M. M. (2003). Dohovirne zobov'yazannya ta yoho vykonannya [Contractual obligation and its performance]. *Visnyk NAPrN Ukrainy*, (2–3). 414–424 (in Ukr.).
15. Batler, U. E., & Gashi-Batler, M. Ye. (1997). *Korporatsii i tsennyye bumagi po pravu Rossii i SSHA* [Corporations and securities under the law of Russia and the USA]. Moskva: Zertsalo (in Russ.).
16. Kamyshanskiy, V. P. (2010). *Grazhdanskoye pravo: uchebnyk* [Civil law: a textbook]. Moskva: Eksmo, CH.1 (in Russ.).
17. Kleymenova, S. M. (2004). *Avtors'ki pravovidnosyny yak forma realizatsiyi pravovmochnostey sub'yektiv avtors'koho prava* [Copyright relationship as a form of implementation of the rights of subjects of copyright]. Kandydats'ka dysertatsiya thesis (12.00.03). Kyiv (in Ukr.).
18. Krasyyts'ka, L. V. (2015). *Problemy zdiysnennya ta zakhystu osobystykh ta maynovykh prav bat'kiv i ditey* [Problems of the implementation and protection of personal and property rights of parents and children]. Doktors'ka dysertatsiya (12.00.03). Vinnytsya (in Ukr.).
19. Ioffe, O. S. (1955). *Otvetstvennost' po sovetскому grazhdanskomu pravu* [Responsibility for Soviet civil law]. Leningrad: Izd-vo LGU (in Russ.).

Надійшла 23.02.2018

РЕКОМЕНДОВАНЕ ЦИТУВАННЯ (RECOMMENDED CITATION), АНОТАЦІЇ (ABSTRACTS)

Мічурін Є. О. Абсолютні та відносні цивільні права. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2018. № 1. С. 81–87. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2018_1_13.pdf

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1238992>

Здійснений аналіз та досліджена правова природа абсолютних та відносних цивільних прав. Розкрито методологічне значення поділу цивільних прав на абсолютні та відносні. Залежно від поділу на абсолютні та відносні розглянуті особливості речових, зобов'язальних, спадкових прав, прав на результати творчої діяльності, сімейних прав, права на захист. Таким чином коло абсолютних прав не є чітко визначеним. Розподіл цивільних прав на абсолютні і відносні залишається передусім у доктрині, ніж застосовується в цивільному законодавстві.

Ключові слова: абсолютні права; відносні права; речові права; зобов'язальні права; зобов'язання; право власності; права на чужі речі; цивільні права; авторське право; права на результати творчої діяльності; особисті немайнові права

Мичурин Е.А. Абсолютные и относительные гражданские права

Осуществлен анализ и исследована правовая природа абсолютных и относительных гражданских прав. Раскрыто методологическое значение деления гражданских прав на абсолютные и относительные. В зависимости от деления на абсолютные и относительные рассмотрены особенности вещных, обязательственных, наследственных прав, прав на результаты творческой деятельности, семейных прав, права на защиту. Таким образом круг абсолютных прав не является определенным четко. Деление гражданских прав на абсолютные и относительные остается преимущественно в доктрине, чем применяется в гражданском законодательстве.

Ключевые слова: абсолютные права; относительные права; вещные права; обязательственные права; обязательства; право собственности; права на чужие вещи; гражданские права; авторское право; права на результаты творческой деятельности; личные неимущественные права

Michurin I.O. Absolute and Relative Civil Rights

Here was made analysis and studied the law and the legal nature of absolute and relative civil rights. Here was revealed the methodological significance of the division of civil rights into absolute and relative ones. The attention is drawn to the classification of civil rights. Depending on the division into absolute and relative ones here are considered the features of real, binding, inheritance rights, rights to the results of the creative activity, family rights, the right to protection. The nature of absolute civil rights is revealed. The features of relative civil rights are studied. Here is paid attention to the problem of legal regulation of absolute and relative civil rights in the legislation of Ukraine. The work reveals the practical significance of the division of civil rights into absolute and relative ones. The real and binding rights can be found in any section of the law, while not changing one another. Thus, the rules of contract law may be found in the Third Book, which, in most cases (but not only), governs the real rights. An example is the Article 402 of the Civil Code of Ukraine, though it is in the Third Book of the Civil Code of Ukraine "Ownership and other real rights", however, it regulates contractual relative legal relations, in particular, the general provisions on the contract for the establishment of servitude. It is stated that now the division of civil

rights into absolute and relative ones is more in the doctrine than in civil law. It is revealed that the range of absolute rights is not clearly defined. The rights to the results of creative activity may be absolute (first of all, personal non-property rights of the creator) and relative (for obtaining the author award from the licensee, etc.). The range of absolute rights to date is unclear. Absolute rights are not limited to the real ones. These include non-property intellectual rights, the right to an individual name, etc. Not all personal non-property rights are absolute. In family law, parental rights are relative rights. Relative civil rights are not limited to obligatory ones. For example, the protection of individual civil rights is a relative right.

Key words: *absolute rights; relative rights; real rights; binding rights; obligations; property rights; rights to special property; civil rights; copyright; rights to the results of creative activity; personal non-property rights*